

Chelifera pectinicauda COLLIN, 1927 i *Chelifera subangusta*
COLLIN, 1961 – nowe dla Bieszczadów gatunki
Hemerodromiinae (Diptera: Empididae)

Chelifera pectinicauda COLLIN, 1927 and *Chelifera subangusta* COLLIN, 1961
– two species of Hemerodromiinae (Diptera: Empididae)
new to the Bieszczady Mountains

Iwona SŁOWIŃSKA-KRYSIAK

Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii, Uniwersytet Łódzki, ul. Banacha 12/16,
90-237 Łódź; e-mail: krysiak@biol.uni.lodz.pl

ABSTRACT: The paper presents detailed information about the distribution of two aquatic dance fly species (Empididae: Hemerodromiinae), including first data from the Bieszczadzki National Park.

KEY WORDS: Empididae, Hemerodromiinae, faunistic data, new records, Bieszczady Mts., SE Poland.

Hemerodromiinae, najbardziej charakterystyczna z podrodzin należących do rodziny Empididae, reprezentowana jest przez niewielkie (2,0–4,5 mm) muchówki. Wyróżniają się one zmodyfikowanymi nogami pierwszej pary przystosowanymi do chwytania zdobyczy, z charakterystycznie wygiętymi goleniami, zaopatrzonymi w grube szczeciny i kolce. Zarówno stadia przedimaginalne, jak i imagines Hemerodromiinae są związane z lenitycznymi i lotycznymi słodkowodnymi siedliskami (MACDONALD, HARKRIDER 1999). Jedynie larwy rodzaju *Phyllodromia* ZETTERSTEDT, 1837 można znaleźć w ziemi (TRÉHEN 1969). Dorosłe owady siedzą zwykle na spodniej stronie liści drzew i krzewów, blisko rzek lub potoków, gdzie polują na drobne owady.

Podrodzina Hemerodromiinae reprezentowana jest obecnie przez 18 rodzajów z ponad 450 gatunkami (PLANT 2011; PLANT i in. 2012). Rodzaj *Chelifera* MACQUART, 1823, choć rozmieszczony niemal na całym świecie, jednak związany jest głównie z północną półkulą. Liczy on aktualnie 77 gatunków (YANG i in. 2007), z czego w Europie występuje 30. NIESIOŁOWSKI (1990, 1992, 2005) podaje z Polski 15 gatunków. Oprócz wymienionych przez NIESIOŁOWSKIEGO, z kraju podawany jest jeszcze jeden gatunek – *Chelifera monostigma* (MEIGEN, 1822) (CHVÁLA, WAGNER 1989; YANG i in. 2007).

Do tej pory z Bieszczadów wykazano 5 gatunków z rodzaju *Chelifera*: *Chelifera astigma* COLLIN, 1927, *Chelifera flavella* (ZETTERSTEDT, 1838), *Chelifera precabunda* COLLIN, 1961, *Chelifera precatoria* (FALLÉN, 1816) i *Chelifera trapezina* (ZETTERSTEDT, 1838) (KLASA i in. 2000).

W trakcie pilotażowych badań przeprowadzonych w 1994 roku stwierdzono dwa kolejne gatunki: *Chelifera pectinicauda* COLLIN, 1927 i *Chelifera subangusta* COLLIN, 1961 na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Samce obydwu gatunków znajdują się w zbiorach autorki. Zostały odłowione siatką entomologiczną razem z *C. precabunda* w tym samym stanowisku: – potok Pataraczakowski (UTM: FV14), 24 VII 1994 – 1♂ (*C. pectinicauda*) et 1♂ (*C. subangusta*), leg. et det. I. SŁOWIŃSKA-KRYSIAK, południowe zbocze Połoniny Wetlińskiej, odcinek źródłowy, ujęcie wody dla schroniska PTTK, wys. ok. 1100 m n.p.m.

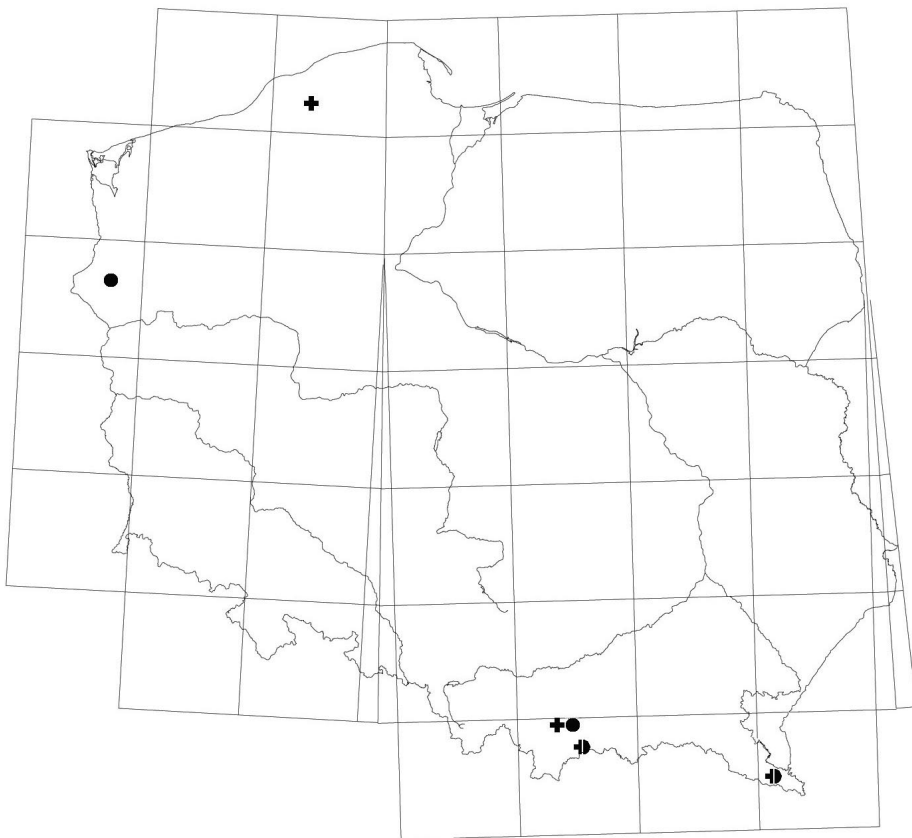
Obydwa gatunki są rzadkie i zazwyczaj odławia się pojedyncze osobniki. *Chelifera pectinicauda* jest gatunkiem notowanym w Anglii, Irlandii, Francji, we Włoszech, Niemczech, Macedonii, Jugosławii, Polsce oraz Słowacji (YANG i in. 2007). We Francji kilka dorosłych osobników wyhodowano z larw znalezionych w helokrenowym źródle położonym w Masywie Centralnym, na wysokości 800 m n.p.m. (VAILLANT 1981). Z Polski podany został przez VAILLANTA (1968) z Pomorza Zachodniego (Ryczewo koło Słupska) oraz z Górców przez NIESIOŁOWSKIEGO (1990). Ostatnio wykazany został również w Pieninach, gdzie 25 VII 2003 r. odłowiono jednego samca w przyźródłowym odcinku potoku Kirowego na wysokości 770 m n.p.m. (KRYSIAK 2005). Na podstawie materiałów zebranych przez autorkę, gatunek ten został podany z Pienin przez NIESIOŁOWSKIEGO (2005).

Chelifera subangusta jest równie rzadkim gatunkiem wykazany z Belgii, Czech, Anglii, Niemiec, Norwegii, Polski i Słowenii (YANG i in. 2007). VAILLANT (1981) podaje go także z Alp francuskich, gdzie znaleziono jednego osobnika w okolicach wodospadu Claix w masywie Vercors, na wysokości 350 m n.p.m. W Polsce wykazany przez NIESIOŁOWSKIEGO (1990) z Pomorza Zachodniego (Górczyn, rejon źródłowy) oraz z Górców. Ostatnio stwierdzony został w Pieninach, w przyźródłowym odcinku potoku Sobczańskiego na wysokości 750 m n.p.m., gdzie 17 VIII 2000 r. odłowiono jedną samicę, oraz w po-

toku Kirowym, na wysokości 680 m n.p.m., gdzie 9 VIII 2001 r. złowiono jednego samca (KRYSIĄK 2005). Na podstawie materiałów zebranych przez autorkę, gatunek ten został podany z Pienin przez NIESIOŁOWSKIEGO (2005).

Mapa (Ryc.) przedstawia wszystkie znane stanowiska występowania tych gatunków w Polsce.

HORVAT (2002) podaje, że imagines *Chelifera pectinicauda* odławiano w czerwcu, lipcu i sierpniu. Na podstawie terminów połowów w Polsce można przypuszczać, że występują co najmniej dwie generacje w ciągu roku. Natomiast *Chelifera subangusta* jest gatunkiem posiadającym prawdopodobnie jedną generację. Obydwa gatunki są przypuszczalnie związane ze źródłowymi i przyźródłowymi odcinkami potoków.

Ryc. Lokalizacja miejsc występowania w Polsce: + – *Chelifera pectinicauda*, ● – *Chelifera subangusta*

Fig. Current distribution in Poland: + – *Chelifera pectinicauda*, ● – *Chelifera subangusta*

SUMMARY

Two rare species of Hemerodromiinae (Empididae): *Chelifera pectinicauda* COLLIN, 1927 and *Chelifera subangusta* COLLIN, 1961 were recorded in the Bieszczady Mountains for the first time. Both species were caught in 1994 in the Pataraczakowski stream. *Ch. pectinicauda* and *Ch. subangusta* have been known only from single localities in Poland so far.

PIŚMIENNICTWO

- CHVÁLA M., WAGNER R. 1989: Family Empididae. [W:] SOÓS A., PAPP L. (eds.): Catalogue of Palearctic Diptera, Budapest: Akadémiai Kiadó & Amsterdam, **6**: 228-336.
- HORVAT B. 2002: Taxonomical notes and descriptions of the new *Chelifera* MACQUART species (Diptera: Empididae). *Scopolia*, **48**: 1-28.
- KLASA A., PALACZYK A., SOSZYŃSKI B. 2000: Muchówki (Diptera) Bieszczadów. Monogr. Bieszcz., **8** (2): 305-369.
- KRYSIAK I. 2005 [mscr.]: Muchówki z podrodzin Hemerodromiinae i Clinocerinae (Diptera, Empididae) Pienin (niepublikowana rozprawa doktorska), Uniwersytet Łódzki, Łódź.
- MACDONALD J. F., HARKRIDER J. R. 1999: Differentiation of larvae of *Metachela* COQUILLET and *Neoplasta* COQUILLET (Diptera: Empididae: Hemerodromiinae) based on larval rearing, external morphology, and ribosomal DNA fragment size. *J. N. Am. Benthol. Soc.*, **18**: 414-419.
- NIESIOŁOWSKI S. 1990: Morfologia, biologia i występowanie w Polsce wodnych Empididae (Diptera, Brachycera). *Acta Univ. lodz.*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź. 169 ss.
- NIESIOŁOWSKI S. 1992: Empididae aquatica wodne wujkowate (Insecta: Diptera). *Fauna Poloniae*, **14**: 1-128.
- NIESIOŁOWSKI S. 2005: Wujkowate (Empididae: Hemerodromiinae, Clinocerinae). *Fauna Słodkowodna Polski*, Łódź, zeszyt **11B**: 1-205.
- PLANT A. R. 2011: Hemerodromiinae (Diptera: Hemerodromiinae): a tentative phylogeny and biogeographical discussion. *Syst. Entomol.*, **36**: 83-103.
- PLANT A. R., SURIN C., SAOKHOD R., SRISUKA W. 2012: Elevational Gradients of Diversity and Species Composition of Hemerodromiinae (Diptera: Empididae) at Doi Inthanon, Thailand: Has Historical Partitioning between Seasonally Dry Lowland and Aseasonal Moist Mountain Forests Contributed to the Biodiversity of Southeast Asia? *Tropical Natural History*, **12** (1): 9-20.
- TRÉHEN P. 1969: Description des stades préimaginaux et donnés sur la biologie de *Phyllo-dromia melanocephala* FABRICIUS, 1794 (Diptères-Empididae). *Rev. Écol. Biol. Soc.*, **6**: 41-52.
- VAILLANT F. 1968: Quelques Empididae Hemerodromiinae de Pologne (Diptera). *Ann. zool.*, **26** (1): 1-5.
- VAILLANT F. 1981: Diptères Empididae Hemerodromiinae nouveaux ou peu connus de la région paléartique (première partie). *Bonn. zool. Beitr.*, **32** (3-4): 351-408.
- YANG D., ZHANG K., YAO G., ZHANG J. 2007: World Catalog of Empididae (Insecta: Diptera). China Agricultural University Press, Beijing. 599 ss.